

LIKOVNE RADIONICE U HRVATSKOME MUZEJU NAIVNE UMJETNOSTI

MIRA FRANCETIĆ

Hrvatski muzej naivne umjetnosti, Zagreb

e-mail: mira.francetic@hmnu.hinet.hr

Tehnika slikanja uljem i temperom na staklu karakteristična je za «hlebinsku školu», kako je prozvano slikarstvo seljaka slikara iz istoimenog sela u Podravini na sjeverozapadu Hrvatske i niza sela u okolini. Stoga je upoznavanje i savladavanje te specifične slikarske tehnike bazično u likovnim radionicama Hrvatskog muzeja naivne umjetnosti.

U stalni postav Hrvatskog muzeja naivne umjetnosti uključena su djela slikara i kipara koji su stvarali i stvaraju povijest hrvatske naive.

Naivnu umjetnost, koja je segment moderne umjetnosti, predstavljaju samouki i samonikli autori koji likovnu naobrazbu nisu stjecali i ne stječu obrazovanjem na umjetničkim školama i/ili akademijama, a dosegli su i dosežu razinu prepoznatljiva i osebujna stila i osobne poetike.

Prvi su predstavnici hrvatske naive majstori tzv. "hlebinske škole" – Ivan Generalić (1914-1992) i Franjo Mraz (1910-1981). Njihove je talente uočio akademski slikar Krsto Hegedušić, koji ih je poticao da slikaju ono što vide oko sebe, život u selu, svijet seljaka, domaćih životinja, prirodu. Poticao ih je da slikaju tehnikom tempere i ulja na staklu, koja potječe od anonimnih kasnobroknih pučkih votivnih slika ("glaža", "kipeci"). Međutim, za razliku od tih sakralnih motiva, Generalić i Mraz usredotočili su se na prikaze seljačkog svakodnevnog i mukotrpnog života.

Uz spomenuto slikarstvo na staklu, za "seljačku slikarsku školu u Hlebinama" u počecima karakteristični su siguran i jasan crtež, otvoreni,

lokalni kolorit te površina shvaćena plošno. Likovi se prikazuju tipološki, izostavlja se osobna karakterizacija, figure su često groteskne i burleskne. Usredotočenost je i na pejzažu, težiste je na motivima i prikazima šuma, livađa, oranica i neba s oblacima.

Sve su te značajke preuzele i slikari druge generacije "hlebinske škole", koji su se pojavili početkom pedesetih godina i kojima je uzor bio Ivan Generalić. Prvo to bijahu Generaličevi susjadi iz Hlebina – mladi Franjo Filipović (1930) i Dragan Gaži (1930-1983). Nakon Generaličeve samostalne izložbe u Parizu, 1953, koja je postigla veliki moralni i materijalni uspjeh, slikarstvom se počinje baviti i nekolicina seljaka slikara iz okolnih sela – Ivan Večenaj (1920), Mijo Kovačić (1935), Martin Mehkek (1936) kao i Generaličev sin Josip (1936).

Potkraj pedesetih i početkom šezdesetih godina njima se pridružuje nova generacija - Stjepan Večenaj (1928), Ivan Lacković (1931) i Franjo Vujčec (1939), a potkraj šezdesetih Dragica Lončarić (1956), Nada Švegović Budaj (1951) i drugi.

Na tradiciji i iskustvima slikanja na staklu "hlebinske škole", u Hrvatskome muzeju naivne umjetnosti održane su likovne radionice za djecu školskog uzrasta i za studente predškolskog odgoja te razredne nastave Učiteljske akademije, pod stručnim vodstvom Josipa Generalića i Dragice Lončarić.

U radionicama su sudjelovali učenici likovnih grupa zagrebačkih osnovnih škola. Poseban interes za našu radionicu pokazala je osnovna škola iz Barbana iz Istre, čija se likovna grupa uspješno uključila u savladavanje tehnike slikanja na staklu, koju im je približio Josip Generalić.

U pripremi za slikanje na staklu potrebno je načiniti crtež olovkom na papiru, koji služi kao predložak, na koji se polaže staklo istog formata kao papir. Na staklu se prvo slikaju sitni detalji prvog plana, potom ono što je udaljenije, na kraju pozadina. Od bližih formi kreće se prema udaljenijim.

Kao motiv, djeci je bio zadan cvijet. U prvim potezima slikanja na staklu imali su poteškoće, jer su se trebali priviknuti da je tehnika slikanja na staklu obrnuta tehniči crtanja i slikanja temperama na papiru. U tim klasičnim oblicima likovnog izražavanja prvo se predočuje sve što je udaljeno, a potom bliže forme. U tehniči slikanja na staklu, kao što je navedeno, obrnuti je postupak.

Likovne su radionice održavane u dvoranama stalnog postava Hrvatskog muzeja naivne umjetnosti, gdje su polaznici na zidovima vidjeli brojne primjere vrhunskih djela "hlebinske škole" i ostalih umjetnika naive.

U prvom doživljajnom susretu s "pravim" likovnim djelima - velikim formatima slike na staklu, snažnih boja, jakog luminizma, s oslonom na realno, fantazmagorično, simbolično, ekspresivno – djeca su bila oduševljena i s velikim su elanom i radošću pristupila likovnom stvaranju.

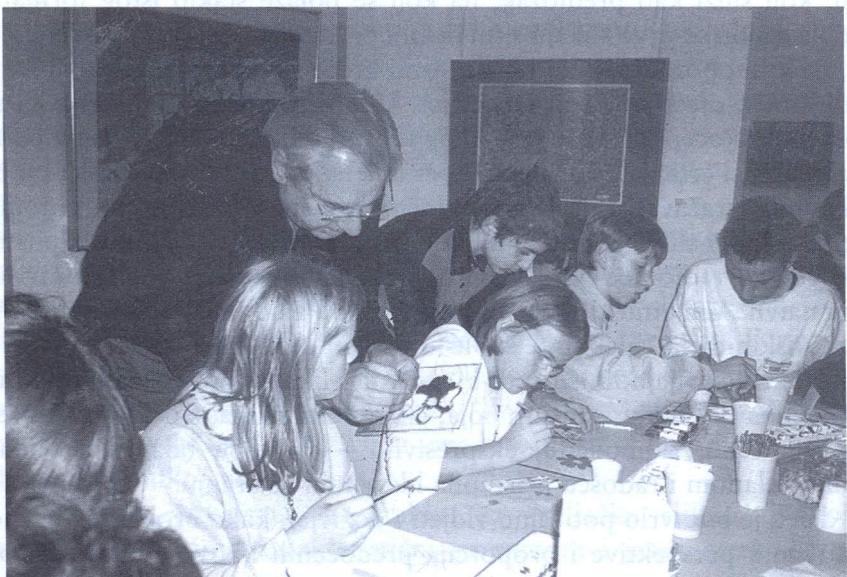
Za djecu je bilo vrlo poticajno vidjeti i doživjeti kako brojne nelogičnosti u predočavanju perspektive i proporcija predočenih likova i formi, uz brojne

“nespretnosti” na slikama, što su karakteristike naive, mogu biti shvaćeni i valorizirani pozitivno u okviru umjetničkog djela.

Nakon završene akcije, dječji su radovi bili izloženi u prigodnim izložima Hrvatskog muzeja naivne umjetnosti.

Oslikan motiv s prednje strane stakla

Josip Generalić pokazuje redoslijed nanošenja boja na staklo

Summary

PAINTING WORKSHOPS IN THE CROATIAN MUSEUM OF NAÏVE ART

There is in Croatian nađve art a very particular segment that is called the Hlebine school, characterised by painting on glass. It was for this reason that several painting workshops for children of school age have been held in the Croatian Museum for Nadve Art. A number of prominent artists of the Hlebine school have been invited to demonstrate the techniques and topics of this highly individual phenomenon of painting. What is involved is painting on glass in tempera or oil, with landscapes and themes from rural life being dominant. The manner of painting on glass is the reverse of painting on canvas or paper. First of all, everything close up is painted in the foreground, then the middle ground, and finally the background. A paper and pencil cartoon is used as a model. The workshops have also dealt with the themes and techniques of glass painting from the point of view of the requirements of students of pre-school teaching and class/homeroom teaching in the College of Education.

(Translated by Graham Mc Master)

Literatura:

Crnković, Vladimir. *Hrvatski muzej naivne umjetnosti*. Zagreb: Hrvatski muzej naivne umjetnosti, 2000.